

סיכומי הדף היומי

מחודדים

בפיך (קידושין ל')

ת"ר ושנתם שיהיו דברי תורה

מערכת: 073-249-0403 | sikumhadaf@bezeqint.net

הלימוד בעלון זה לע"נ מייסד ומקים "סיכומי הדף היומי - מחודדים" הגה"ח ר' פינחס רוזנבוים זצ"ל בהרה"ח ר' בנימין ביינוש זצ"ל נלב"ע בצפרא דשבתא לסדר "בקרובי אקדש" כ"ו ניסן תשע"ז ת.נ.צ.ב.ה.

לעילוי נשמת אבי מורי הר"ר צבי בן ר' אברהם גאסט ז"ל נלב"ע י"ט תשרי תשס"ד לפ"ק ת.נ.צ.ב.ה. לעילוי נשמת אחי הר"ר משה בן ר' צבי גאסט ז"ל נלב"ע ל"ג בעומר תשס"ז לפ"ק ת.נ.צ.ב.ה. לעילוי נשמת הרב אברהם בן חיים גאסט ז"ל נלב"ע ו' טבת תש"ב ת.נ.צ.ב.ה.

לעילוי נשמת אימי מורתי מרת שיינדל חיה חוה גאסט ע"ה בת הר"ר משה רוזנבאום זצ"ל נלב"ע יום רביעי כ"ט טבת תשע"ד ת.נ.צ.ב.ה.

לעילוי נשמת מרת פייגע ציפורה גאסט ע"ה בת ר' מרדכי אשת ר' אברהם ז"ל נלב"ע כ"ט שבט תשכ"א ת.נ.צ.ב.ה.

שבת קודש פרשת כי-תשא - י"ח אדר א' תשע"ט

דף פ"ח ע"א

כל משקה המת חוץ מדמו - טהורין, ולא גזרו חכמים עליהם טומאה לפי שאנשים בדלים מן המת. וכל מראה אדמומית שבמת, מטמא באהל.

משקין היוצאין מטבול יום - הרי הן כמשקין שנוגע בהן שאינם מטמאין. משקין של שאר כל הטמאין, בין קלין כגון מימי רגליו של שרץ, ובין חמורין כגון זב, גזרו עליהם חכמים טומאה ודינם כמשקה הנוגע בהן שהן תחילה, לפי שאנשים אינם בדלים מן הזב. חוץ ממשקה שהוא אב הטומאה והן שלשה מעינות של זב, זובו רוקו ומימי רגליו, ושכבת זרעו של כל אדם.

דם הניתז ושעל הסכין ושעל אגפיים חייב לכסות - שנאמר וכסהו. לחכמים אפילו אם יש שם דם חוץ ממנו, שמפרשים 'דמו' כל דמו. ולרבי יהודה רק בזמן שאין שם דם אלא הוא, אבל אם יש שם דם שלא הוא, פטור, שדורש 'דמו' אפילו מקצת דמו. ולרבן שמעון בן גמליאל רק אם לא כיסה דם הנפש, אבל אם כיסה דם הנפש פטור, שדורש 'דמו' דמו המיוחד.

מכסין בזבל הדק ובחול הדק, בסייד ובחרסית, ובלבנה ובמגופה שכתשן. אבל אין מכסין לא בזבל הגס ולא בחול הגס, ולא בלבנה ובמגופה שלא כתשן, ולא יכפה עליו את הכלי. לרשב"ג דבר שמגדל בו צמחים מכסין בו, ושאינו מגדל צמחים אין מכסין בו.

חול הדק שהיוצר אינו צריך לכתשו כלל - מכסין בו. חול הגס שהיוצר צריך לכתשו - אין מכסין בו. ואם צריך ואינו צריך כגון שנפרך ביד - ללשון ראשון מותר וללשון שני אסור.

דף פ"ח ע"ב

לא יכסה באבנים, ולא יכפה את הכלי - שנאמר 'בעפר'.

מכסין בזבל הדק וחול הדק ושחיקת אבנים ושחיקת חרסית ונעורת פשתן דקה, ונסורת של חרשין דקה, וסיד וחרסית, לבנה ומגופה שכתשן, שנאמר 'וכסהו', אבל לא בזבל הגס וחול הגס ושחיקת כלי מתכות ולבנה ומגופה שלא כתשן וקמח וסובין ומורסן, שנאמר 'בעפר', ומה ראית לרבות אלו ולהוציא אלו, מרבה אני אלו שהן מין עפר שמגדלין צמחין, ומוציא אני את אלו שאין מין עפר שאינן מגדלין צמחין.

אין דינין 'וכסהו' כלל ו'עפר' פרט, שנאמר כלל ופרט אין בכלל אלא מה שבפרט ויכסה רק בעפר, לפי שהוא כלל הצריך לפרט, ואין דינין אותו בכלל ופרט.

אין מכסים אלא בדבר שזורעין בו ומצמיח - אבל לא בארץ מליחה.

היה מהלך במדבר שהיא ארץ ציה שאינה מצמחת, ואין לו עפר לכסות, שוחק דיגר זהב ומכסה, שנאמר 'ועפרות זהב לו'. היה מהלך בספינה ואין לו עפר לכסות, לבית הלל שורף טליתו ומכסה, שמצינו אפר שקרוי עפר, שנאמר 'ולקחו לטמא מעפר שריפת החטאת'. ולבית שמאי אין מכסין אלא בעפר, שאפר נקרא 'עפר שריפה', אבל לא עפר סתם.

מכסין בשחור (פחמין כתושין), ובכחול, ובעפר שמנקרין מן הרחיים, וב'זרניך'.

בשכר שאמר אברהם אבינו 'ואנכי עפר ואפר' זכו בניו לשתי מצות, אפר פרה ועפר סוטה. אבל עפר כסוי הדם אינו אלא הכשר מצוה, ואין הנאה במצוה זו, שגם בלא הכיסוי היה הבשר מותר.

יום ראשון פרשת ויקהל - י"ט אדר א' תשע"ט

דף פ"ט ע"א

בשכר שאמר אברהם אבינו 'אם מחוט ועד שרוך נעל' - זכו בניו לשתי מצות, לחוט של תכלת ורצועה של תפילין.

'וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך' - אלו תפילין שבראש.

מה נשתנה תכלת שהזקיקה תורה לציצית מכל הצבעונין - שתכלת דומה לים, וים לרקיע, ורקיע לאבן ספיר, ואבן ספיר לכסא הכבוד, שנאמר 'ויראו את אלהי ישראל ותחת רגליו כמעשה לבנת הספיר', ונאמר 'כמראה אבן ספיר דמות כסא'.

קשה גזל הנאכל שאפילו צדיקים גמורים אינן יכולין להחזירו - שנאמר 'בלעדך רק אשר אכלו הנערים'.

'לא מרבכם מכל העמים חשק ה' בכם' - אמר הקב"ה לישראל, חושקני בכם שאפילו בשעה שאני משפיע לכם גדולה אתם ממעטין עצמכם לפני, נתתי גדולה לאברהם אמר לפני ואנכי עפר ואפר, למשה ואהרן אמרו ונחנו מה, לדוד אמר ואנכי תולעת ולא איש, אבל עובדי כוכבים אינן כן, נתתי גדולה לנמרוד אמר הבה נבנה לנו עיר, לפרעה אמר מי ה', לסנחריב אמר מי בכל אלהי הארצות וגו', לנבוכדנצר אמר אעלה על במתי עב, לחירם מלך צור אמר מושב אלקים ישבתי בלב ימים.

גדול הנאמר במשה ואהרן יותר ממה שנאמר באברהם - שבאברהם נאמר 'ואנכי עפר ואפר', ואילו במשה ואהרן נאמר 'ונחנו מה'. אין העולם מתקיים אלא בשביל משה ואהרן, שנאמר 'ונחנו מה', ונאמר 'תולה ארץ על בלימה'.

אין העולם מתקיים אלא בשביל מי שבולם את עצמו בשעת מריבה - שנאמר 'תולה ארץ על בלימה'. וי"א מי שמושים עצמו כמי שאינו, שנאמר 'ומתחת זרועות עולם'.

מה אומנותו של אדם בעולם הזה? ישים עצמו כאלם - שנאמר 'האמנם אלם צדק תדברון מישרים תשפטו בני אדם'. יכול אף לדברי תורה, תלמוד לומר 'צדק תדברון', יכול יגיס דעתו, ת"ל 'מישרים תשפטו בני אדם'.

מכסין בעפר עיר הנדחת - לזעירי בעפר קרקעה, הואיל ואינו אסור בהנאה, שנאמר 'ואת כל שללה תקבוצ אל תוך רחובה ושרפת', מי שאינו מחוסר אלא קביצה ושרפה, יצא זה שמחוסר תלישה קביצה ושרפה, אבל בעפר שריפתה אין מכסין לפי שאסור בהנאה. ולרבא מכסין גם בעפר שריפתה, שמצוות לאו ליהנות ניתנו.

שופר של עבודת כוכבים לא יתקע בו - ואם תקע לא יצא. לולב של ע"ז לא יטול, ואם נטל לא יצא, לפי שצריכים שיעור, ו'כתותי מכתת שיעוריה'.

הדרן עלך כסוי הדם

דף פ"ט ע"ב

פרק גיד הנשה

גיד הנשה נהג בארץ ובחוצה לארץ, בפני הבית ושלא בפני הבית, בחולין ובמוקדשין (דין גיד הנשה במוקדשין - יתבאר להלן צ.). ונהג בבהמה ובחיה, בירך של ימין ובירך של שמאל, ואינו נהג בעוף מפני שאין לו כף. לת"ק נהג בשליל, ולרבי יהודה אינו נהג בשליל, וחלבבו של שליל מותר.

לרבי מאיר אין הטבחין נאמנין על גיד הנשה לומר שנטלנוהו, שטורח הוא להם לחטט אחריו. ולחכמים נאמנין עליו ועל החלב.

לסובר יש בגידין בנותן טעם, חל איסור מוקדשין על איסור גיד הנשה (למ"ד איסור חל על איסור). ולסובר אין בגידין בנותן טעם, אין הגיד אסור אלא משום גיד הנשה ולא משום מוקדשין.

ירך שנתבשל בה גיד הנשה - אם יש בה בנותן טעם הרי זו אסורה לסובר יש בגידין בנותן טעם.

על אלו טומאות הנזיר מגלח: על כזית מן המת, ועל נפל שלם שלא נקשרו אבריו בגידין אע"פ שעדיין אין עליו כזית בשר.

יום שני פרשת ויקהל - כ' אדר א' תשע"ט

דף צ' ע"א

גיד הנשה של וולדות קדשים: לדברי האומר גיד נהג בשליל, וסובר שולדות קדשים במעי אמן הן קדושים, חייב משום מוקדשין ולא משום גיד (להאומר שאין איסור חל על איסור), שיצירת העובר קודמת ליצירת הגיד, נמצא איסור מוקדשין קודם לאיסור גיד, וגם לרבי יהודה שאיסור גיד חל על איסור טמאה לפי שנוהג בבני נח, היינו רק על איסור טמאה שהוא לאו ולא על איסור מוקדשין שיש בו חיוב כרת כגון אם אכלו בטומאה או בפיגול ונותר. ולדברי האומר וולדות קדשים הוותין הן קדושים, יש בהם איסור גיד, שאיסור גיד קודם לאיסור קדשים לדברי האומר גיד נהג בשליל, שכבר חל עליו במעי אמו. וכן המבכרת יש איסור גיד בבכור, שמוקדשין חל עליו ביציאתו מרחם וכבר קדם איסור גיד במעי אמו. ואפילו להאומר שאין נהג בשליל, איסור גיד ומוקדשין חלין עליו בבת אחת בשעת לידתו. ועל אופנים אלו שנינו שאיסור גיד נהג במוקדשין.

לרבי חייא בר יוסף אין גיד נהג אלא בקדשים הנאכלין, ולא בקדשים שאין נאכלין ולרבי יוחנן נהג גם בקדשים שאין נאכלין. ונחלקו אמוראים בביאור המחלוקת: לרב פפא אינם

חולקין. ללשון ראשון: שלהלקותו אם אכלו נהג, ולהעלותו על המזבח אינו נהג. וללשון שני: אין מצוה לחלצו מן הירך, אבל אסור להעלותו בפני עצמו אם פירש. ולרב נחמן בר יצחק ללשון ראשון (עיי' רש"י) נחלקו אם אסור להעלותו (אפילו אם הירך), וללשון שני נחלקו אם מצוה לחלצו או לא (וכמחלוקת רבי וחכמים בסמוך).

'זהקטיר הכהן את הכל המזבחה' - לרבות העצמות והגידין והקרנים והטלפים. לרבי אם פירשו, אינו מעלה אותם, שנאמר 'ועשית עולותיך הבשר והדם', הא כיצד מחוברין יעלו, פרשו אפילו בראשו של מזבח ירדו. ולחכמים אפילו פרשו יעלו, והפסוק 'ועשית עולותיך הבשר והדם' עולה על פוקעין, שעיקולי בשר אתה מחזיר ולא עיקולי גידים ועצמות.

חכמים ורבי נחלקו אם גיד הנשה שלא פירש מעלהו למזבח, שלרבי בא הכתוב 'זהקטיר הכהן את הכל המזבחה לרבות גיד הנשה במחובר (שמחובר של גידין ועצמות המותרים אין צריך ריבוי, שהן כראשה של עולה). ולחכמים אינו מעלהו, שנאמר 'ממשקה ישראל' מן המותר לישראל, ואין לדמותו לחלב ודם לפי שמצותן בכך, שעיקר הקרבן הן.

דף צ' ע"ב

לרב הונא גיד הנשה של עולה מעלהו למזבח עם הירך, וחולצו בראש המזבח, וזורקו לתפוח - שנאמר 'ממשקה ישראל' מן המותר לישראל. אבל לא יחלוץ קודם שעולה למזבח, משום 'הקריבהו נא לפחתך'.

גיד הנשה של שלמים - חולצו מן הירך ומכבדו לאמה שבעזרה.

דברו חכמים בלשון הבאי - תפוח היה באמצע המזבח, ופעמים היה עליו כשלש מאות כור. ואינו אלא גוזמא. דברה תורה לשון הבאי - 'ערים גדולות ובצורות בשמים'. דברו נביאים לשון הבאי - 'ותבקע הארץ לקולם'.

בשלשה מקומות דברו חכמים לשון הבאי - בתפוח (הנ"ל). בגפן, שהיתה גפן של זהב עומדת על פתחו של היכל ומודלה על גבי כלונסות, וכל מי שהיה מתנדב גרגיר או אשכול מביא ותולה בה, ופירשו שמעשה היה ונמנו עליה שלש מאות כהנים לפנותה, ואינו אלא גוזמא. בפרוכת - שהיתה עוביה טפח, ועל שבעים ושנים נירים נארגת, ועל כל נימה עשרים וארבעה חוטין, ארכה ארבעים אמה, ורחבה עשרים, ומשמונים ושתי רבוא געשת, ושתיים עושים בשנה. ושלש מאות כהנים מטבילין אותה, והוא גוזמא.

לתנא במשנתנו גיד הנשה נהג בירך ימין ובירך שמאל, ולרבי יהודה אינו נהג אלא באחת, והדעת מכרעת של ימין. (ופירשו למסקנא להלן צא. שפשיטא ליה שנוהג בשל ימין.)

יום שלישי פרשת ויקהל - כ"א אדר א' תשע"ט

דף צ"א ע"א

העצמות והגידים של קרבן פסח והנותר, ישרפו בששה עשר, ולא בט"ו שאין שורפין קדשים ביום טוב. ונחלקו אמוראים באיזה גידין מדובר: לרב חסדא - מדובר בגיד הנשה לרבי יהודה שאינו נהג אלא בימין, וכשהוכרו ולבסוף נתערבו, שאינו יכול לזרוק את האסור ולאכול את המותר. אבל גידי בשר נאכלין, וגידי צוואר שהן קשין זורקן כעצמות. לרב אשי - מדובר בשומן הגיד, שהוא מותר מעיקר הדין וישראל קדושים נהגו בו איסור, וחייב בשריפה לפי שמעיקר הדין בר אכילה הוא. לרבינא - מדובר בגיד חיצון הסמוך לבשר, שאינו אסור אלא מדרבנן, וצריך שריפה הואיל ומן התורה בר אכילה הוא.

שני גידין הן - פנימי סמוך לעצם, אסור וחייבין עליו, שהוא

האסור מן התורה. חיצון סמוך לבשר אסור מדרבנן, ואין חייבין עליו.

אכל כזית מגיד הנשה בירך ימין, וכזית משל ירך שמאל - לת"ק סופג שמונים, ולרבי יהודה לוקה ארבעים, ואין כאן התראת ספק (לפי המסקנא) שלוקה על ירך ימין.

מי שנוולד בתוך שלשה חדשים שלאחר גירושי אמו, ויש ספק אם הוא בן תשעה לראשון או בן שבעה לאחרון, והכה את שניהם או קיללן בבת אחת - חייב. הכה את זה וחזר והכה את זה, או קילל זה וחזר וקילל זה, לת"ק חייב שהתראת ספק שמה התראה, ולרבי יהודה י"א שהוא פטור, שסובר בדעת רבי יהודה שהתראה ספק לא שמה התראה. וי"א בדעת רבי יהודה שהתראת ספק שמה התראה.

אין לוקין על לאו של נותר - לרבי יהודה שנאמר 'לא תותירו ממנו עד בקר והנותר ממנו עד בקר באש תשרופו', בא הכתוב ליתן עשה אחר לא תעשה לומר שאין לוקין עליו. ולרבי יעקב משום שהוא לאו שאין בו מעשה.

אכל שני גדידין משתי ירכות של שתי בהמות - לת"ק סופג שמונים, אע"פ שאין בכל אחד מהם כזית, ולרבי יהודה אם אין בכל אחד מהם כזית לוקה ארבעים אע"פ ששניהם של ימין. וכן אם אכל גיד שלם ואין בו כזית, לת"ק לוקה ולרבי יהודה עד שיהא בו כזית.

למסקנת הגמרא רבי יהודה אוסר רק בגיד הנשה של ירך ימין. וטעמו: לרבא שנאמר 'הירך' המיומנת שבירך. וחכמים דורשים 'הירך' שהוא הגיד הנפשט בכך הירך שהוא גיד הפנימי ולא החיצון. לריב"ל - שנאמר 'בהאבוק עמו', כאדם שחובק חבירו וידו מגעת לכף ימינו של חבירו. לרבי שמואל בר נחמני - כעובד כוכבים נדמה לו, וישראל שנטפל לו גוי טופלו לימינו, ונגע בירך הסמוכה לו. וי"א שנדמה לו כת"ח והלך משמאלו, שהמהלך לימין רבו הרי זה בור. ולחכמים בא לו מאחוריו ופגע בשניהם.

יעקב והמלאך העלו אבק מרגלותם עד כסא הכבוד - שנאמר 'בהאבוק עמו', ונאמר 'וענן אבק רגליו'.

למה נקרא שמו גיד הנשה? שנשה ממקומו ועלה. וכן הוא אומר 'נשתה גבורתם היו לנשים'.

'דבר שלח ביעקב ונפל בישראל' - דבר שלח ביעקב זה גיד הנשה, ונפל בישראל שפשט איסורו בכל ישראל.

'וטבוח טבח והכין' - פרע להן בית השחיטה, והכין, טול גיד הנשה בפניהם, כדברי האומר גיד הנשה נאסר לבני נח.

'ויותר יעקב לבדו' - שנשתייר על פכין קטנים. מכאן לצדיקים שחביב עליהם ממונם יותר מגופם, לפי שאין פושטין ידיהן בגזל.

דף צ"א ע"ב

תלמיד חכם לא יצא יחידי בלילה - שנאמר: א. 'ויאבק איש עמו עד עלות השחר' ב. 'הנה הוא זורה את גורן השעורים', ג. 'וישכם אברהם בבקר ויחבוש את חמורו' ולא קודם לכן. ד. 'לך נא ראה את שלום אחיך ואת שלום' וגו' בעת שאדם יכול לראות. ה. 'ויזרח לו השמש'.

'ויזרח לו השמש' וכי שמש לו לבד זרחה, והלא לכל העולם זרחה? אלא שמש שבאה בעבורו זרחה בעבורו, שכשיצא מבאר שבע והגיע לחורן, אמר אפשר עברתי על מקום שהתפללו אבותי ולא התפללתי, נתן דעתו לחזור וקפצה לו הארץ, מיד ויפגע במקום, גמר להתפלל ונתן דעתו לחזור, אמר הקב"ה צדיק זה בא לבית מלוני ויפטר בלא לינה, מיד בא השמש.

נאמר 'ויקח מאבני המקום', ונאמר 'ויקח את האבן' - מלמד שנתקבצו כל אותן אבנים למקום אחד, וכל אחת אומרת

עלי יניח צדיק זה ראשו, ונעשו כולן אבן אחת.

'זהנה סולם מוצב ארצה' רחבו של סולם שמונת אלפים פרסאות - שנאמר 'זהנה מלאכי אלקים עולים ויורדים בו', עולים שנים ויורדים שנים, וכשנפגשו זה בזה הרי הן ארבעה, ונאמר במלאך 'וגויתו כתרשיש', וקבלה היא שתרישיש הוא אלפיים פרסה. עולין ומסתכלין בדיוקנו של מעלה, והוא פרצוף אדם שבארבע חיות בדמות יעקב, ויורדין ומסתכלין בדיוקנו של מטה, ורצו לסכנו מחמת קנאה, מיד 'זהנה ה' נצב עליו'. ואלמלא מקרא כתוב אי אפשר לאמרו, כאדם שמניף על בנו.

'הארץ אשר אתה שוכב עליה' - מלמד שקפלה הקב"ה לכל ארץ ישראל והניחה תחת יעקב אבינו שתהא נוחה ליכבש לבניו. 'ויאמר שלחני כי עלה השחר', אמר לו גנג אתה או קוביוסטוס אתה שמתירא מן השחר, אמר לו מלאך אני, ומיום שנבראתי לא הגיע זמני לומר שירה עד עכשיו.

שלוש כתות של מלאכי השרת אומרות שירה בכל יום: אחת אומרת קדוש, ואחת קדוש קדוש, ואחת קדוש קדוש קדוש ה' צבאות.

חביבין ישראל לפני הקב"ה יותר ממלאכי השרת, שישראל אומרים שירה בכל שעה, ומלאכי השרת אין אומרים אלא פעם אחת ביום, וי"א פעם אחת בשבת, וי"א פעם אחת בחודש, וי"א פעם בשנה, וי"א פעם בשבוע, וי"א פעם ביובל, וי"א פעם אחת בעולם. וישראל מזכירין את השם אחר שתי תיבות, שנאמר 'שמע ישראל ה' וגו', ומלאכי השרת אין מזכירין את השם אלא לאחר ג' תיבות, שנאמר 'קדוש קדוש קדוש ה' צבאות'. ומה שאומרים ב'ברוך כבוד ה' לאחר שתי תיבות, י"א אופנים אומרים אותו, וי"א שמאחר שכבר ניתן רשות אומרים גם לאחר שתי תיבות. ואין מלאכי השרת אומרים שירה למעלה עד שיאמרו ישראל למטה, שנאמר 'ברן יחד כוכבי בקר', ולאחר מכן 'יריעו כל בני אלקים'.

יום רביעי פרשת ויקהל - כ"ב אדר א' תשע"ט

דף צ"ב ע"א

'וישר אל מלאך ויוכל בכה ויתחנן לו', איני יודע מי נעשה שר למי, כשאומר 'כי שרית עם אלהים' הרי אומר יעקב נעשה שר למלאך. 'בכה ויתחנן לו', איני יודע מי בכה למי, כשאומר 'ויאמר שלחני' הרי אומר מלאך בכה ליעקב. 'כי שרית עם אלהים ועם אנשים', רמז לו שעתידים שני שרים לצאת ממנו, ראש גולה שבבבל ונשיא שבארץ ישראל, מכאן רמז לו גלות.

'ובגפן שלשה שריגים' - א. י"א אלו שלשה שרי גאים היוצאים מישראל בכל דור ודור, פעמים שנים בבבל ואחד בארץ ישראל, ופעמים להיפך. ונתנו חכמים עיניהם ברבנא עוקבא ורבנא נחמיה בני בתו של רב. ב. י"א אלו שלשה שרי גוים שמלמדים זכות על ישראל בכל דור. ג. י"א גפן זה העולם, שלשה שריגים זה אברהם יצחק ויעקב, והיא כפורחת עלתה נצה אלו האמהות, הבשילו אשכולותיה ענבים אלו השבטים. ד. י"א שאין מראין לאדם מה שהיה אלא מה שעתיד להיות, אלא גפן זה תורה, שלשה שריגים אלו משה ואהרן ומרים, והיא כפורחת עלתה נצה אלו סנהדרין, הבשילו אשכולותיה ענבים אלו הצדיקים שבכל דור. ה. י"א גפן זה ירושלים, שלשה שריגים זה מקדש מלך וכהן גדול, והיא כפורחת עלתה נצה אלו פרחי כהונה, הבשילו אשכולותיה ענבים אלו נסכים. ו. י"א גפן זו תורה, שלשה שריגים זה באר עמוד ענן ומן, והיא כפורחת עלתה נצה אלו הבכורים, הבשילו אשכולותיה ענבים אלו נסכים. ז. י"א גפן אלו ישראל, וכן הוא אומר 'גפן ממצרים תסיע', שלשה שריגים אלו שלשה רגלים שישראל עולין בהן בכל

ומשום ש'על הכסלים' אמרה תורה ולא שבתוך הכסלים, וכך גם לענין זה לא אסרה תורה אלא מה שעל הכליות ולא מה שבתוך הכליות.

יום חמישי פרשת ויקהל - כ"ג אדר א' תשע"ט

דף צ"ג ע"א

חלב שהבשר חופה אותו מותר. ועליונו וגובהו של אותו חלב קודם שיכסהו הבשר, אע"פ שמכוסה במתנים אסור, שהבהמה בחייה כשהולכת איבריה נעים, והמתנים פעמים שהן נמשכים כלפי מעלה והכסלים נמשכין כלפי מטה ואין החלב נכסה בהן.

חלב שעל המסס ובית הכוסות אסורין ועגוש כרת - וזהו חלב שעל הקרב. חלב שעל עצם הקטן המחובר לחולית האליה - אסור ועגוש כרת, וזהו חלב שעל הכסלים.

חוטין שביד שנוטלין מן הכתף - לרבי אבא אמר רב יהודה אמר שמואל אסורין. ואם חתכו ומלחו, מותרין אפילו לקדירה.

כשהדקין יוצאין מן הקבה צריך לגרר חלב שעליהן אורך אמה - וזהו חלב שעל הדקין.

חוטין שבעוקף - אסורין. חמשה חוטין יש בו, שלשה מימין ושנים משמאל, השלשה מפוצלים כל אחת לשנים, והשנים מפוצלים כל אחת לשלשה, ונפ"מ שהם נשלפים בעודן בחומו, ואם לא שלפן צריך לחטט אחריהם עד שימצא במספר הזה.

חמשה מקומות ובהן חוטים של איסור - שלשה מהן של חלב, והן בטחול, בכסלים, ובכליות. ושנים מהן של דם, והן ביד ובלחי. ואלו שהן של דם אם חתכן ומלחן מותרים, אבל אלו שהם של חלב אין להם תקנה.

חמשה קרומין אסורים - שלשה משום חלב, והן של טחול ושל כסלים ושל כליות, ושנים משום דם, והן של ביצים ושעל המוח.

קרום שעל הטחול - מה שעל הדד, אסור וחיבין עליו. ומה שעל כולו, אסור ואין חיבין עליו. ולפיכך צריך לקולפו כולו ולא רק בגובהו במקום עוביו. קרום שעל הכליות - העליון שהוא חלב גמור, אסור וחיבין עליו. וקרום התחתון, אסור ואין חיבין עליו.

דף צ"ג ע"ב

ביצי זכר המעורים בגופו - יש אוסרים משום אבר מן החי, שאע"פ שתלויין הן כחתיכות, שהרי אינם מבריאיות. ויש מתירין, שיש להם חיות שהרי אינם מסריחים. רבי יוחנן מתירן מעיקר הדין, אבל הורה לרב שמן בר אבא שלא יאכלם משום 'ואל תטוש תורת אמך'.

ביצי הגדי - עד שלשים יום משנולד, מותרים בלא קליפת הקרום. לאחר שלשים יום, אם יש בהם חוטים אדומים, בידוע שיש בהם דם ואסורים, ואם אין עליהם חוטין אדומים, מותרים.

בכל מקום שנחלקו רב אחר ורבינא רבינא לקולא ורב אחא לחומרא, והלכה כרבינא לקולא. חוץ משלשה מקומות שרב אחא לקולא ורבינא לחומרא, והלכה כרב אחא לקולא. ואלו הן: אומצי (חתיכת בשר שהאדים מחמת מכה) ביעי, ומזרקי (גידי הצוואר). שאם חתכן ומלחן, מותרים גם לקדירה. תלאן בשפוד, מותרין, שהדם זב. הניחן על גחלים, לרב אחא הגחלים שואבים את דמו ומותר, ולרבינא צומתין הבשר ודמו נצלה בתוכו ואסור.

כשרוצין להסיר שער הראש ונותנין עליו מים ומטמינין אותו ברמץ - אם מושיבים אותו על בית השחיטה מותר, שהדם

שנה, והיא כפורחת עלתה נצה הגיע זמנן של ישראל לפרות ולרבות, וכן הוא אומר 'ובני ישראל פרו וישרצו', עלתה נצה הגיע זמן של ישראל ליגאל, וכן הוא אומר 'ויז נצחם על בגדי וכל מלבושי אגאלתי', הבשילו אשכולותיה ענבים הגיע זמנה של מצרים לשתות כוס התרעלה.

שלשה כוסות אמורות במצרים: אחד ששתה בימי משה, ואחד בימי פרעה נכה, ואחד שעתידה לשתות עם כל העובדי כוכבים.

אומה זו (ישראל) כגפן נמשלה - זמורות שבה אלו בעלי בתים, אשכולות שבה אלו תלמידי חכמים, עלין שבה אלו עמי הארץ, קנוקנות שבה אלו ריקנים שבישראל. וצריך לבקש רחמים על העליון, שאלמלא הם לא יתקיימו האשכולות.

'ואכרה לי בחמשה עשר כסף וחמר שערים ולתך שערים' - אין כירה אלא לשון מכירה, בחמשה עשר זה ט"ו בניסן שבו נגאלו ישראל ממצרים. כסף אלו צדיקים, וכן הוא אומר 'צרוור הכסף לקח בידו', חומר שעורים ולתך שעורים אלו מ"ה צדיקים שהעולם מתקיים בהם, שלשים בא"י וט"ו בבבל, שנאמר 'ואקחה שלשים כסף ואשליך אותו בית ה' אל היוצר'. ורובם נמצאים בבית הכנסת שמתחת היציע. ועל זה אמר הכתוב 'ואומר אליהם אם טוב בעיניכם הבו שכרי ואם לא חדלו וישקלו את שכרי שלשים כסף', כלומר החזירו לי את הצדיקים שהייתם מקבלים עליהם שכר. ולרבי יהודה אלו שלשים צדיקי אומות העולם שאומות העולם מתקיימים עליהם. ולעולא אלו שלשים מצות שקבלו עליהם בני נח, ואין מקיימין אלא שלשה, אחת שאין כותבין כתובה לזכרים, ואחת שאין שוקלין בשר המת (של אדם וי"א של בהמה) במקולין, ואחת שמכבדין את התורה.

דף צ"ב ע"ב

אין גיד הנשה נוהג בעוף - שאע"פ שיש לו כף בשר סביבות הקולית העליונה, אינו עגול ולא דומה לכף. ונסתפקו בגמרא לענין גיד הנשה של בהמה שאין לה כף עגול, או של עוף שיש לה, אם הולכים אחר העוף או בהמה עצמה, או שהולכים אחר המין. ולא נפשט.

גיד הנשה וחלבו של שליל לרבי מאיר אסור, ולרבי יהודה מותר. ונחלקו בבן תשעה חי, שרבי מאיר לשיטתו שטעון שחיטה ולא ניתר אגב אמו, ורבי יהודה לשיטתו שניתר אגב אמו משום 'כל בבהמה' ואפילו חלבו וגידו.

גיד הנשה, לרבי מאיר מחטט אחריו בכל מקום שהוא. ושמנו, מן התורה מותר, ומדרבנן חותך שמנו מעיקרו, כלומר מכל מקום שהוא נבלע ונשרש בבשר, שישראל קדושים ונהגו בו איסור. ולרבי יהודה, החלב הגבוה ונראה על השופי גוממו ומשליכו מפני מראית העין שלא יראה כאוכל גיד, אבל עיקרו ושרשו של שומן ושל גיד מותר גם מדרבנן.

לרב יצחק בר שמואל בר מרתא בשם רב לא אסרה תורה אלא קנוקנות שבו, והן גידין דקין ההולכין באורך הירך מתחת הבשר מגיד החיצון לגיד הפנימי, שהן רכין ונותנין טעם, אבל הגיד עצמו שהוא בראש השופי, עץ בעלמא הוא ומותר. ולעולא ואביי הגיד עצמו אסור, שעץ הוא והתורה חייבה עליו, אבל קנוקנות מותרים, שהתורה אמרה גיד ולא קנוקנות, וכדין חוטין שבחלב שאין חייבים עליהם משום חלב.

חוטין שבחלב אסורין ואין חיבין עליהן - שחלב אמרה תורה ולא חוטין. וכן חוטין שבכוליא אסורין ואין חיבין עליהם. ולובן כוליא, שהוא בתוך החריץ ומתפשט והולך בתוך הכוליא, יש אוסרין ויש מתירין. אביי הוכיח שהוא מותר, ממה שהתיר שמואל חלב שהבשר מחפה אותו,

זב מלמטה. אבל לצדדין, דמו בתוכו ואסור. הושיבו על נקבי החוטם, אם נעץ דבר בנקב החוטם שלא יסתם, מותר, ואם לאו אסור. וי"א שעל נקבי החוטם מותר כמו על בית השחיטה, ולצדדין אם נעץ בו דבר מותר ואם לאו אסור. שני גידין הן - הפנימי סמוך לעצם, אסור וחייבין עליו. חיצון סמוך לבשר, אסור ואין חייבין עליו.

טבח שנמצא חלב אחריו - י"א שאם נמצא כזית, מלקין אותו. וכשעורה, מעבירין אותו. וכן הלכה. וי"א שכזית אפילו בשנים ושלושה מקומות, וכשעורה במקום אחד.

לרבי מאיר אין הטבחין נאמנין על גיד הנשה ועל החלב לומר שנטלנוהו, מפני שטורח הוא להם לחטט אחריו. ולחכמים נאמנין עליו ועל החלב. י"א שמתחילה סברו כרבי מאיר שצריך לחטט אחר גיד הנשה והוא טורח, לכך אמרו שאין נאמנים. וחזרו לומר כרבי יהודה שאין צריך לחטט אחריו, ולפיכך חזרו לומר שנאמנים. וי"א שמתחילה אמרו כחכמים שנאמנין, לפי שסברו כרבי יהודה שאין צריך לחטט אחריו, וחזרו לומר אין נאמנים, שחזרו לדעת רבי מאיר שצריך לחטט אחריו, ועדיין היו זכורים לדעת רבי יהודה שאין צריך לחטט אחריו, ולאחר ששכחו לגמרי דעת רבי יהודה חזרו לומר שנאמנים.

יום שישי פרשת ויקהל - כ"ד אדר א' תשע"ט

דף צ"ד ע"א

במקום שכל הטבחים ישראלים, ואין מכריזין כשנפלה טריפה באיטליז, אסור לקנות בשר מן הגוי, שמא מכרו לו הטבחים טריפה ואין אנו יודעים אם באת היום טריפה לידם. ובמקום שמכריזין, מותר לקנות בשר מן הגוי, שאין לחוש לטריפה כיון שלא הכריזו היום שבאת טריפה לידם.

שולח אדם ירך לעובד כוכבים שגיד הנשה בתוכה ואין חוששין שמא יחזור וימכרנה לישראל ויאכלנה בגידה, דכיון דשלימה היא מקומו של גיד הנשה היה ניכר אם נחטט הימנה, והלוקח מבין שלא ניטל, ונטלו. אבל חתוכה לא ישלח לו אם לא ניטל גידה, שהלוקחה מן הגוי סובר שניטל גידה ואוכלה. יש מעמידין דין זה במקום שמכריזין, ואין לחוש כששולח לו שלימה שמא יחתכנה הגוי וימכרנה לישראל, שחיתוכו של הגוי בירך ניכרת. ויש מעמידין דין זה במקום שאין מכריזין, ואע"פ שבין כך אסור לקנות מגוי אין שולחין לו ירך חתוכה, גזירה שמא יתננה לו בפני ישראל אחר, או משום שגונב את דעתו של גוי, שסבור שישראל זה אוהבו מאד שתקנה וטרח ליטול גידה עד שנראית לעצמו, ואח"כ נתנה לו, ונמצא מחזיק לו טובה חנם.

אסור לגנוב דעת הבריות ואפילו דעתו של גוי.

שמואל הקפיד על משמשו שנתן שכר לבעל מעבורת תרנגולת טריפה בחזקת שחוטה, וי"א שהשקה לו יין מזוג בחזקת יין חי. ומכאן למדנו ששמואל סובר שאסור לגנוב דעתו של גוי. וי"א שאין מזה ראייה, שהקפידא היתה על שהשהה אצלו איסור עד הנה, ולסובר שהשקה לו יין משום שציווה לו להשקותו 'אנפקא' שמשמעו חי, ועבר על דבריו.

אל יסרהב אדם לחבירו לסעוד אצלו ויודע בו שאינו סועד, ולא ירבה לו בתקרובת ויודע בו שאינו מקבל, ולא יפתח לו חביות המכורות לחנוני, אא"כ הודיעו. ולא יאמר לו סוך שמן מפך ריקן, ואם בשביל כבודו של אורח, להודיע לבריות שחביב הוא עליו, מותר.

עולא פתח לרבי יהודה חביות המכורות לחנוני - י"א שהודיעו, וי"א שחביב עליו, והיה פותח לו גם אם לא היו מכורות.

לא ילך אדם לבית האבל ובידו לגין המתקשקש (שהוא חסר,

והלך סבור שהוא מלא), ולא ימלאנו מים מפני שמתעהו. ואם יש שם רבים, ומתכוין להחשיב את האבל בעיניהם, מותר.

לא ימכור אדם לחבירו סנדל של עור בהמה שמתה בכלל של חיה שחוטה מפני ב' דברים: א' מפני שמתעהו, שאין עורה חזק כשל בריאה שחוטה, וא' מפני הסכנה, שמא מחמת נשיכת נחש מתה והארס נבלע בעור.

לא ישגר אדם לחבירו חבית של יין ושמן צף על פיה - כסבור שהכל שמן ומזמן עליו אורחים. מעשה באחד ששיגר לחבירו חבית של יין ושמן צף על פיה והלך וזימן עליה אורחין ומצאה שהיא של יין וחנק את עצמו.

אין האורחין רשאים ליתן ממה שלפניהם לבנו ולבתו של בעה"ב אא"כ נטלו רשות מבעה"ב. ועל דבר זה נהרגו ג' נפשות מישראל, שמעשה באחד שזמן ג' אורחין בשני בצורת ולא היה לו להניח לפניהם אלא כשלש ביצים, בא בנו של בעה"ב נתן לו אחד מהן חלקו, וכן שני ושלישי, מצאו אביו שסוגר א' בפיו ושתיים בידו, חבטו בקרקע ומת, ראתה אמו עלתה לגג ונפלה ומתה, אף הוא עלה לגג ונפל ומת.

דף צ"ד ע"ב

השולח ירך לחבירו שלימה אינו צריך שיטול הימנה גיד הנשה, חתוכה צריך ליטול הימנה גיד הנשה. ובגוי, בין חתוכה ובין שלימה א"צ ליטול הימנה גיד הנשה. ומפני ב' דברים אמרו אין מוכרין נבילות וטרפות לעובד כוכבים, אחד מפני שמתעהו, ואחד שמא יחזור וימכרנה לישראל אחר. ולא יאמר אדם לגוי קח לי בדינר זה בשר מפני ב' דברים, אחד מפני האנסין שמעכבין הדינר בידם, ואחד שמא מוכרין לו נבלות וטרפות.

ונחלקו אמוראים באיזה אופן איירי ברייתא זו: לאביי - רישא וסיפא במקום שאין מכריזין, כי במקום שמכריזין אסור למכור חתוכה לגוי אם לא נטל ממנה גיד הנשה, שמא יקנו ממנו. וכן בסיפא שחששו שמא מוכרין לגוי נבלות וטרפות, הרי במקום שמכריזין היו מכריזין אם מכרו לו טריפה. ומציעתא איירי במקום שמכריזין, שאמרו שמא יחזור וימכרנה לישראל אחר, ואם הוא במקום שאין מכריזין לא יקנו ממנו. לרבא - כולה במקום שמכריזין, ורישא וסיפא איירי כשהכריזו, ומציעתא כשלא הכריזו. לרב אשי כולה במקום שאין מכריזין - ובמציעתא חוששין שמא ימכרנה בפני ישראל.

במקום שמכריזין אומרים: נפל בישראל לבני חילא (בא לידינו בשר לעובדי כוכבים). אבל אין אומרים נפל טריפה, לפי שלא יקנו. ולא נחשב שמטעין אותם, שהם מטעין את עצמן שאין שואלין אם טריפה אם כשירה היא.

וכן מי שמטעה את עצמו שחבירו עשה לו טובה, אין חבירו צריך להודיעו שלא עשה בשבילו. כמו מר זוטרא בריה דרב נחמן שהלך מסיכרא לבי מחוזא, ופגע ברבא ורב ספרא שהלכו לסכרא, וסבר שלקראתו יצאו, אמר להן לא היה לכם לטרוח כל כך, וא"ל רב ספרא לא ידענו שרבינו בא, ואילו ידענו היינו יוצאים יותר. ואמר לו רבא שלא היה צריך לומר לו כן, כיון שהטעה את עצמו.

שבת קודש פרשת ויקהל - כ"ה אדר א' תשע"ט

דף צ"ה ע"א

מקולין העומדים בעיר, וטבחי ישראל מתעסקין בהם - בשר הנמצא ביד עובד כוכבים מותר. ואם ידוע שאחד מן הטבחים מכר טריפה לגוי, י"א שעדיין הולכין אחר רוב טבחי ישראל ומותר לקנות מן העובד כוכבים. וי"א שמאחר

ישראלים הם.

מי שנאבד לו בשר או תכלת, אע"פ שאין לו סימן, אם מכירו בטביעות עין מותר.

יום ראשון פרשת פקודי - כ"ו אדר א' תשע"ט

דף צ"ו ע"א

טביעות עין עדיף מסימנין: א. שאם לא כן איך סומא מותר באשתו, ואיך בני אדם מותרין בנשותיהן בלילה, אם לא בטביעות עין של קולם. ב. שנים שאמרו פלוני שיש בו סימן זה וזה הרג את הנפש, אינו נהרג, ואם אמרו טביעות עין יש לנו בו, הורגין אותו. ג. כשמבקש לשלוחו לקרות לפלוני שיש בו סימן אינו מכירו, ואם יש בו טביעות עין הוא מכירו. הנוטל גיד הנשה - לת"ק צריך שיטול את כולו, וכרבי מאיר שצריך לחטט אחריו. ולרבי יהודה כדי לקיים בו מצות נטילה, ואין צריך לחטט אחריו.

האוכל מגיד הנשה כזית, סופג ארבעים. אכל את כולו ואין בו כזית, חייב. אכל כזית מירך ימין וכזית משמאל - לת"ק סופג שמונים, ולר' יהודה אינו סופג אלא ארבעים, שאינו נוהג אלא באחת.

מן התורה לדברי הכל אין צריך לחטט אחר גיד הנשה, ומחלוקת רבי יהודה ורבי מאיר הוא אם צריך לחטט מדרבנן.

דף צ"ו ע"ב

אכל גיד הנשה ואין בו כזית - לחכמים חייב, שבריה היא. ולרבי יהודה פטור עד שיהא בו כזית, שנאמר בו אכילה.

היה בו ארבעה וחמשה זיתים, ואכל ממנו כזית - חייב, לחכמים שנאמר בו אכילה, ולרבי יהודה שנאמר 'אשר על כף הירך', שאע"פ שלא אכל כולו אלא על מה שעל הכף חייב, ובלבד שתהא שם אכילה.

לחכמים לא אסרה תורה אלא שעל כף הירך - שנאמר 'אשר על כף הירך'. ומה שנאמר 'הירך' בא לפרש שהגיד האסור הוא הפנימי שמתפשט על כל הירך, ולא החיצון. ולרבי יהודה כל מקום שיאכל ממנו חייב, שנאמר 'הירך', של כל הירך.

עוף אין בו איסור גיד הנשה - שנאמר 'על כף הירך' (שני פעמים), ועוף אין לו כף.

ירך שנתבשל בה גיד הנשה - אם יש בה בנותן טעם, הרי זו אסורה. כיצד משערין אותה, כבשר בלפת. גיד הנשה שנתבשל עם הגידים, בזמן שמכירו, שאר גידין אסורים בנותן טעם. ואם אינו מכירו, כולן אסורין, שבכל גיד יש לומר זה הוא גיד הנשה, והרוטב אסור בנותן טעם. וכן חתיכה של נבלה או חתיכה של דג טמא שנתבשלה עם החתיכות, בזמן שמכירין, שאר חתיכות אסורות בנותן טעם, ואם אינו מכירין, כולן אסורות, והרוטב בנותן טעם.

יום שני פרשת פקודי - כ"ז אדר א' תשע"ט

דף צ"ז ע"א

ירך שניצלה עם גיד הנשה - קולף ואוכל עד שמגיע לגיד. גדי שצלאו בחלב - אסור לאכול אפילו מראש אזנו, שהחלב מפעפע ומתפשט בכל הבשר אפילו בצליה.

מעשה שהתיר רבי יוחנן גדי שצלאו בחלב לקלוף ולאכול עד שמגיע לחלב - י"א לפי שכחוש היה, וי"א שהיה כליה שניצלה בחלב, ומשום שהקרום מפסיק, וי"א שבישלו שקץ של דגים קטנים בקדירה, והורה להם שיטעימוהו לקפילא. קדירה שבשל בה בשר - לא יבשל בה חלב, ואם בישל,

שאתחזק איסורא, יש לחוש שמכר ממנה הרבה לעובדי כוכבים. ואם טבח אמר לחבירו שקנה מן הגוי שטרפיפה מכר לו כדי לצערו, אין חוששין לדבריו ומותר לקנות מהן.

בשר כיון שנתעלם מן העין - לרב אסור, שמא נתחלף בנבלה. ואם היתה בחזקת המשתמר, כגון שנמצא ביד עובד כוכבים וטבחי ישראל, והוא לא שחטה, וטרפיפה לא מכרו לו, מותר.

תשע חנויות כולן מוכרות בשר שחוטא ואחת מוכרת בשר נבלה - ולקח מאחת מהן ואינו יודע מאיזה מהן לקח, ספקו אסור, שכל קבוע כמחצה על מחצה. ובנמצא ביד עובד כוכבים הלך אחר הרוב. אבל נמצא שלא ביד גוי, אסור לרב משום בשר שנתעלם מן העין.

עיר שישיראל ועובדי כוכבים דרין בה, ומצא בה בשר (חי) - הלך אחר רוב טבחים, שאם רובן ישראל כשר. מצא בה בשר מבושל - הלך אחר רוב אוכלי בשר. וכגון שעומד ורואהו משעה שנפל מיד האדם, שלא ייאסר (לרב) משום בשר שנתעלם מן העין.

אברים שנמצאו בגבולין - מסתמא הם נבלות, שכן דרך לחתכה לאברים ולהשליכה לאשפה. נמצאו חתיכות, מותרות אם רוב טבחי ישראל, שמכיון שנחתכו לחתיכות מסתמא עומדים לאכילה - לרב מותרות משום נבילה ואינן מטמאות, ואין לוקין עליהם, אבל אסורות באכילה משום בשר שנתעלם מן העין. וללוי מותרות גם באכילה.

דף צ"ה ע"ב

רב אסר למי שרחץ ראש בהמה במים ונפל מידיה ומצא שנים, ומכאן למדנו שאוסר בשר שנתעלם מן העין. ואין זו ראייה לפי שהיה במקום שרוב השוחטים גויים הם, וכן משמע ממה שפירש רב הטעם לפי שהאיסור מצוי יותר.

רב - שאסר בשר שנתעלם מן העין - לא היה אוכל בשר רק אם לא היה מעלים עיניו ממנו משעת שחיטה, או כשהוא צרור וחתום, או שהיה בו סימן. וכמו שהיה עושה רבה ב"ר הונא שעשה לכל חתיכה שלשה קרנות.

כל נחש שאינו סומך עליו ממש כאליעזר עבד אברהם, שאם תשקני אדבר בה ואם לאו לא אדבר בה, וכיונתן בן שאול, שאם יאמרו אלינו עלו ועלינו, אינו נחש.

רב לא נהנה מסעודת הרשות.

רב היה בודק במעבורת, שאם היתה מזומנת לו היה הולך ואם לאו לא היה הולך. ושמואל היה בודק בספר, ורבי יוחנן היה בודק בתינוק, ששאלו פסוק שלמד.

רבי יוחנן כשהיה כותב שאלה או תשובה לרב היה כותב באגרתו לקדם רבינו שבבבל. כשנפטר רב, היה כותב לשמואל לקדם חבירינו שבבבל, שלח לו שמואל חשבון עיבור של ששים שנים, אמר חשבון בעלמא הוא ולא די בזה שאקראוהו רבי, שלח לו י"ג גמלים מיני ספק טריפות, אמר רבי יוחנן יש לי רב בבבל אלך לראותו, אמר לתינוק פסוק לי פסוקך, א"ל ושמואל מת, ובאמת לא מת, אלא כדי שלא יטרח רבי יוחנן הראו לו כן.

בית תינוק ואשה - אף על פי שאין נחש יש סימן. שאם הצליח שלש פעמים אחר שבנה בית או שנוולד התינוק או שנשא אשה, סימן הוא שהולך ומצליח, ואם לא אל ירגיל לצאת יותר מדאי שיש לחוש שלא יצליח. ודווקא שלש פעמים, שנאמר 'וסף איננו ושמעון איננו' הרי שתים, ואם 'את בנימין תקחו', מיד עלי היו כולנה ואין לך צרה שאינה עוברת עלי.

נתן בשר בחרוזין ונתעלם מן העין - הרי זה סימן.

רב כהנא התיר לרב נחמן מנהרדעא כבדים וכליות שהשליכו העורבים בערב יום הכיפורים, שביום זה רוב שוחטים

אסור בנותן טעם. וכן קדירה שבישל בה תרומה לא יבשל בה חולין, ואם בישל בנותן טעם. ואיך אנו יודעים אם נתן טעם? בתרומה מטעים לכהן, ובשר בחלב מטעים לקפילא גוי.

דף צ"ז ע"ב

יש מקומות שאסרו חכמים בטעם, ויש מקומות שאמרו שיתנו לקפילא, ויש מקומות שאמרו בשישים. מין בשאינו מינו שהאדם יכול להבחין טעמו, ושניהם של היתר, כגון תרומה וחולין, יטעימו לכהן. מין בשאינו מינו של איסור, יטעימו לקפילא. מין במינו שאי אפשר לעמוד על טעמו, או מין בשאינו מינו של איסור ואין שם קפילא, בשישים.

ירכות שנמלחו בגיד הנשה - לרבינא אסורות, לפי שמלוח הרי הוא כרותח. והקשו על דבריו, שהכוונה כרותח של צלי ולא מבושל (שהרי על כבוש אמרו שהוא כמבושל), וירך שנצלה בה גיד הנשה קולף ואוכל עד שמגיד לגיד. ולרב אחא בר רב אשי ורב אשי מותרות.

מליח - הרי הוא כרותח (של צלי). כבוש - הרי הוא כמבושל. כשמשערין האיסור בשישים, משערין אותו ויהא בו אחד משישים ברוטב וקיפה ובחתיכות ובקדרה. ו"א בקדירה עצמה, ו"א במה שבלעה הקדירה.

כל איסורין שבתורה משערין כאילו הן בצל וקפלוט, ואילו היה נתן טעם בהיתר זה שנתבשל עמו, אסרו (כשאי אפשר לטעמו, כגון מין במינו, או מין בשאינו מינו של איסור ואין שם קפילא, קודם שפסקו הלכה משערין בשישים). אבל אין משערין בפלפלין ותבלין שאפילו באלף אינם בטלים, ששיעור חכמים שאין נתן טעם באיסורין יותר מבצל וקפלוט.

גיד בשישים ואין גיד מן המנין, כחל בשישים וכחל מן המנין, ביצה של עוף טמא בשישים ואין ביצה מן המנין. וכחל עצמו אסור, שהבשר נתן בו טעם, והוא לא נתן טעם בבשר לפי שמועט הוא. ואם נפל לקדרה אחרת אוסר.

כשמשערין בשישים, צריך שיהא ששים של היתר כשיעור האיסור עצמו, ואין די בשישים כנגד מה שהאיסור פולט. ואע"פ כן אם נפל שוב לקדירה אחרת הוא אוסר, שמשנתן טעם ונאסר עשאוהו חכמים כחתיכה של גבילה שהיא אסורה לעולם.

יום שלישי פרשת פקודי - כ"ח אדר א' תשע"ט

דף צ"ח ע"א

מה ששינוי ביצה בשישים ואין ביצה מן המנין - היינו בביצת אפרוח, אבל ביצה טמאה אינה אוסרת שאינה נתנת טעם.

רב אשי סבר לשער ההיתר לבטל האיסור בתוספת מה שבלעה הקדירה מההיתר - אמרו לו החכמים: וכי רק מההיתר בולעת ולא מהאיסור, וממילא אין לשער אלא במה שלפנינו.

מר בר רב אשי סבר להקל בנפל חצי כזית חלב לקדירה של בשר לבטלו בשלושים - ואמר לו אביו: אף באיסורי דרבנן לא תזלזל לבטלם בפחות משישים, ועוד, הרי חצי שיעור אסור מן התורה.

רב שמן בר אבא העיד שאמרו: ביצה אסורה שהתערבה בס' ביצים אסורה, בס' ואחת מותרת. אמר לו ר' זירא: מדברין יש לטעות שדי בס' ואחת כולל הביצה אסורה, ובאמת שני גדולי הדור העידו בשם ר' יהושע בן לוי שביצה בס' אסורה בס' ואחת מותרת, ולא פשטו האם הכוונה לס' ואחת מלבד האסורה או כולל האסורה. לרב הונא: צריך ס' ואחת מלבד האסורה.

אדם בא לפני רבן גמליאל בר רבי לשאול על איסור שהתערב במ"ה היתר - אמר לו: אבא לא שיער להתיר במ"ז להתיר

ואני אשער במ"ה?

אדם בא לפני ר' שמעון בר רבי לשאול על איסור שהתערב במ"ג היתר - אמר לו: אבא לא שיער במ"ה ואני אשער במ"ג?

אדם בא לפני ר' חייא בשאלת תערובות - אמר לו: כלום יש שלשים בהיתר? ולא התכוין שאילו היה שלושים היה מתיר, אלא גוזמא נקט.

דף צ"ח ע"ב

שיעור ביטול איסור: לר' חייא בר אבא אמר ר' יהושע בן לוי משום בר קפרא - בשישים. לרב אסי אמר ר' יהושע בן לוי משום בר קפרא: במאה.

נאמר באיל נזיר: 'ולקח הכהן את הזרוע בשלה' - לת"ק: אין בשלה אלא שלימה, לרשב"י: אין בשלה אלא שנתבשלה עם האיל. ללשון א': לכו"ע מבשלה עם האיל, אלא שלת"ק חותכה קודם הבישול ולרשב"י אחר הבישול. ללשון ב': לכו"ע חותכה קודם הבישול, אלא שלת"ק מבשלה בפני עצמה, ולרשב"י מבשלה עם האיל.

לב' השיטות הנ"ל בשיעור ביטול איסור המקור הוא מזרוע בשלה, ללשון א' כדברי הכל וללשון ב' כרשב"י, וטעם מחלקותם: הסובר בשישים - סבר שמשערים בשר ועצמות של הזרוע כנגד בשר ועצמות של שאר האיל. הסובר במאה - סבר שמשערים הבשר כנגד הבשר.

שינוי לענין זרוע בשלה 'זהו היתר הבא מכלל איסור' - ואין הכוונה למעט שאר איסורין שבתורה לענין שיעור הביטול, שהרי באמת למדים משם, אלא: לאב"י - לר' יהודה הסובר מין במינו לא בטל, וכאן בטל. ואין ללמוד לשאר איסורים שהרי נאמר 'ולקח מדם הפר ומדם השעיר' - ואין בטל דם השעיר בדם הפר. ועדיף ללמוד משם לכל מקום שלא בטל ולא מאיל נזיר שבטל - שאיל נזיר חידוש הוא שהותר לכתחילה לבטל איסור. ומה שלמדים ממנו שיעור הביטול הוא לחומרא - שלא בטל ברוב.

יום רביעי פרשת פקודי - כ"ט אדר א' תשע"ט

דף צ"ט ע"א

המשך הנידון לגבי מה אמרו ב'זרוע בשלה' - 'זהו היתר הבא מכלל איסור':

לרבא - הכוונה לדין 'טעם כעיקר', שבשאר קדשים אסור ורק באיל נזיר הותר (וסובר שבחולין טעם כעיקר רק מדרבנן). ואין ללמוד מאיל נזיר לשאר קדשים להתיר - שנאמר בחטאת 'כל אשר יגע בבשרה יקדש' - להיות כמוה שאם פסולה תפסל ואם כשרה תאכל כחמור שבה, ויש ללמוד מחטאת ולא מאיל נזיר - שאיל נזיר חידוש הוא שהותר לכתחילה לבטל איסור. ומה שלמדים ממנו שיעור הביטול הוא לחומרא - שמדאורייתא בטל ברוב.

לרבינא - הכוונה למקום חתך, שאסור בשאר מקומות (כגון בהוציא עובר ידו קודם שחיטה), ובזרוע איל נזיר הותר.

המחמץ עיסת חולין בשאור של תרומה, והמתבל תבשיל חולין בתבלין תרומה, והמדמע תרומה בחולין - מין במינו תמיד לחומרא, מין בשאינו מינו לקולא ולחומרא.

מין ושאינו מינו לקולא ולחומרא - כגון גריסין של תרומה שנתבשלו עם עדשים של חולין, אם יש בהם בנותן טעם - אסור התבשיל לזרים אף אם יש להעלות התרומה במאה ואחד, אין בהן בנותן טעם - אף אם אין להעלות במאה ואחד מותרים. ואין להוכיח מכאן שביטול בשישים, שאפשר שהכוונה שאין בעדשים מאה ואחד אך יש בהם מאה.

מין במינו תמיד לחומרא - כגון שאור של חיטין של תרומה שנפל לעיסת חיטין חולין, אם יש בו כדי לחמץ - אוסר אף

אם יש בעיסה מאה ואחד כנגד השאור, ואם אין מאה ואחד בחולין - אסור אף אם אין בשאור כדי לחמץ. ואין להוכיח מכאן שבמין באינו מינו בטל בשישים, אלא אפשר שבטל במאה, והחומרא במין במינו שצריך מאה ואחד.

דף צ"ט ע"ב

אף במאה ואחד של חולין שייך שיהא בשאור של תרומה כדי לחמץ - ששאור חימוצו קשה.

אין כל השיעורים של נתינת טעם שוים - שציר שיעורו קרוב למאתים, ששינו: דג טמא צירו אסור, ר' יהודה אומר רביעית ציר טמא שנתערבה בסאתים אוסרת, והוצרך ר' יהודה לכך אף שסובר מין במינו לא בטל - שציר זיעה בעלמא הוא.

משערים הגיד אם יש בו בנותן טעם - כבשר בראשי לפתות. משנתנו שאסרה תערובת טעם גיד הנשה - דלא רבי ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן ברוקה, שהוא סובר שאין בגידין בנותן טעם.

כשבאו לשאול את ר' אמי בשאלת תערובת גיד הנשה - לא רצה להורות להיתר, אלא שלח לשאול את ר' יצחק בן חלוב שהורה להיתר בשם רבי יהושע בן לוי משום שאין בגידין בנותן טעם. ומסיימת הגמרא שכן הלכה שאין בהם טעם.

יום חמישי פרשת פקודי - ל' אדר א' תשע"ט

דף ק' ע"א

גיד הנשה עצמו אינו בטל ברוב - משום שהוא בריה.

חתיכה של נבלה אינה בטלה ברוב - היינו אף לסובר את שדרכו לימנות' שנינו, משום שחתיכה שראויה להתכבד בה לפני האורחים אינה בטלה.

הוצרך התנא להשיענו שגיד אינו בטל - משום שהוא בריה. וחתיכה אינה בטלה - משום שראויה להתכבד בה. שלא היינו למדים אחת מחברתה.

דרש רבה בר בר חנה: חתיכה של נבלה ושל דג טמא אינה אוסרת התערובת עד שתתן טעם ברוטב ובקיפה ובחתיכות. העמיד רב אמורא ודרש: כיון שנתן טעם בחתיכה חתיכה עצמה נעשית נבלה, ואוסרת כל החתיכות כולן מפני שהן מינה - כר' יהודה שמין במינו אינו בטל.

מה שהוצרך רב שתאסור החתיכה שנאסרה את השאר ואין די בחתיכת האיסור לאסור הכל משום מין במינו - לאביי: בשקדם וסלק האיסור. לרבא: אף לא קדם וסלקו, משום שכל מין ומינו ודבר אחר (רוטב והתבלינים) מסלקים את מינו כמי שאינו ושאינו מינו רבה עליו ומבטלו, אך כיון שחתיכה נעשית נבלה צריך שיהא ב'אינו מינו' שישים גם כנגד חתיכה זו ואין די בביטול חתיכת האיסור לבדה.

דף ק' ע"ב

גיד הנשה בטמאה - לת"ק אינו נוהג, לרבי יהודה נוהג, שהלא מבני יעקב נאסר ועדיין בהמה טמאה מותרת. אמרו לו: בסיני נאמר אלא שנכתב במקומו.

ר' יהודה אומר: יכול תהא נבלת עוף טמא מטמא בגדים בבית הבליעה (כמו בעוף טהור) - תלמוד לומר 'נבלה וטרפה לא יאכל לטמאה בה' - מי שאיסורו משום 'בל תאכל נבלה' מטמא, יצא זה שאין איסורו משום נבלה אלא משום בל תאכל טמאה, שאין איסור נבילה חל על איסור טמאה.

האוכל גיד הנשה של בהמה טמאה - לר' יהודה חייב שתים, משום גיד ומשום טמאה - שיש בגידין בנותן טעם. לר' שמעון פטור (טעמו יבואר להלן קא).

גיד הנשה בשליל: לת"ק נוהג, לר' יהודה אינו נוהג (וכן חלבו

מותר). והיינו בטהורה שנאמר 'כל בבהמה תאכלו' אבל בשליל של טמאה נוהג.

שינו: על אלו טומאות הנזיר מגלח, על המת ועל כזית מן המת - וכזית מן המת היינו נפל שלא נתקשרו אבריו בגידין. ומכאן הוכיחו שהאיברים נוצרים קודם הגידין, ואעפ"כ סובר ר' יהודה שחל איסור גיד על איסור טומאה - שכן איסורו נוהג בבני נח, כמדוקדק לשונו במשנה.

יום שישי פרשת פקודי - א' אדר ב' תשע"ט

דף ק"א ע"א

טעמו של ר' שמעון הפוטר את האוכל גיד הנשה של טמאה - שסובר אין בגידים בנותן טעם, ולכן אינו חייב משום טמאה, ומשום גיד אינו חייב - שנאמר 'על כן לא יאכלו בני ישראל את גיד הנשה' - מי שגידו אסור ובשרו מותר, יצאה זו שגם בשרה אסור.

האוכל גיד הנשה של נבלה - לר' מאיר: חייב שתים (נבילה וגיד), שיש בגידין בנותן טעם, ואיסור כולל חל על איסור. לחכמים: חייב רק אחת משום גיד, ולא משום נבילה - שאין איסור חל על איסור אף בכולל.

האוכל גיד הנשה של עולה ושל שור הנסקל - גם לחכמים חייב שתים, שהוא איסור כולל באיסור חמור (שנאסר גם בהנאה). וחכמים היינו ר' יוסי הגלילי שסובר שרק איסור כולל וחמור חל על איסור קודם, כדלהלן.

טמא שאכל קדש טמא - לת"ק חייב, לר' יוסי הגלילי פטור. ופירש רבא: בנטמא הגוף ואח"כ נטמא בשר - לכו"ע חייב, שאיסור כרת של בשר טמא קדם לאיסור אכילה בטומאת הגוף (ומה שהקשו חכמים לריה"ג: הרי גם טמא שאכל את הטהור כיון שנגע בו טמאהו - הוא מפני שסברו שבכל אופן פוטר). והמחלוקת בנטמא בשר ואח"כ נטמא הגוף - לחכמים איסור חל על איסור מפני שהוא כולל חתיכות טהורות. ולר' יוסי הגלילי אין איסור חל על איסור אף בכולל, ואף שאיסור חמור גם הוא מודה שחל על איסור קל - אין לטעון שטומאת הגוף חמורה מפני שעונשה כרת, שמצד שני טומאת בשר חמורה - שאין לה טהרה במקוה.

דף ק"א ע"ב

עשה מלאכה בשוגג ביום הכיפורים שחל בשבת - לר' יוסי הגלילי: חייב שתי חטאות, שנאמר 'שבת היא' יום הכפורים הוא'. לר' עקיבא: חייב רק אחת. ויש להפוך השיטות, שהרי ר' יוסי הגלילי סובר שאין איסור חל על איסור אף בכולל.

לשיטת ר' יוסי הגלילי שחייב אחת - לר' יצחק בשם ר' יוחנן: החיוב הוא על שבת ולא על יוה"כ, ולכן רק אם שגג בשבת חייב, אך אם הזיד בשבת ושגג ביוה"כ פטור. והוא משום ששבת קבועה ויוה"כ נקבע ע"י ב"ד. לרבא: החיוב הוא על אחד מהם משום שסוף סוף שניהם חלים בבת אחת ושניהם שקולים, ולכן חייב בין אם שגג בשבת והזיד ביוה"כ ובין להיפך.

פעם אחת גזרה המלכות שלא לקיים יום הכיפורים, ושלחו להם מארץ ישראל שינהגו באחת השבתות יוה"כ כדי שלא תשתכח תורת יוה"כ, ולדברי רבא על שבת זו שלח ר' יוחנן שאם שגג ביוה"כ והזיד בשבת פטור, שהרי אין זה יוה"כ, ורק אם שגג בשבת חייב (אף אם הזיד ביוה"כ).

ר' יהודה סובר שגיד הנשה נוהג בטמאה שהרי כבר נאמר איסור זה לבני יעקב - אמרו לו: וכי נאמר 'על כן לא יאכלו בני יעקב', והלא נאמר 'בני ישראל', הרי שבסיני נאמר ציווי זה אלא שנכתב במקומו לידע טעם איסורו. ואף שגם קודם סיני נאמר 'וישאו בני ישראל את יעקב אביהם', כיון שלאחר מעשה נאמר אין לומר שנאסר מאז - שלא נאמרה התורה פעמים פעמים.